



RAADSVOORSTEL

Raadsvergadering	30 november 2023
Voorstelnummer	D681557
Datum raadsvoorstel	26 september 2023
Portefeuillehouder(s)	Ernest Briët
Commissie	Algemene raadscommissie
Datum commissie	16 november 2023
Soort agendering	
Agendapunt	
Team	BOR - Algemeen Beheer Openbare Ruimte
Opsteller	Melvin Wals
Datum B&W besluit	3 oktober 2023
Bijlagen:	4 – raadsbesluit, evaluatie in opmaat naar variabele heffing, evaluatie korven-maatregel, begrotingswijziging

Onderwerp : **Evaluatie 2023 inzameling huishoudelijk afval in opmaat naar variabele heffing**

Voorgesteld besluit

De raad besluit:

1. de evaluatie 2023 inzameling huishoudelijk afval in opmaat naar variabele heffing vast te stellen;
2. de opdracht te geven voor het door ontwikkelen van het beleid en de onder besispunt 3 genoemde stap samen met de tariefprikkel per 1 januari 2024 in te laten gaan;
3. het verhogen van de inzamelfrequentie van 52 naar 65 keer per jaar waarbij restafval 1x per 4 weken wordt opgehaald en PMD en GFT 1x per 2 weken alternerend;
4. de bijgevoegde begrotingswijziging vast te stellen.

Geheimhouding

Geheimhouding Ja **Geheimhouding Nee**

RAADSVOORSTEL

INLEIDING

Op 20 mei 2021 heeft uw raad het beleidsplan 'Van Afval naar Grondstof' vastgesteld. De gemeente gaat voor een mooi milieuresultaat en goede service tegen aanvaardbare kosten. In 2022 en 2023 is een deel van het pakket maatregelen uit het plan uitgerold. Onderdeel van het plan is dat medio 2023 een tussenevaluatie uitgevoerd wordt om te kijken waar we staan in de gemeente Bergen. Op basis van de evaluatie kan de gemeente aanvullende maatregelen nemen die samen met de tariefprikkel in 2024 worden ingevoerd.

INVLOED KADERS OP KEUZERUIMTE

In 2021 is het beleidsplan Van Afval naar Grondstof vastgesteld. Doelstelling: richting 30 kilo restafval per inwoner per jaar bewegen. De gemeente streeft naar een mooi milieuresultaat en goede service tegen aanvaardbare kosten. Het beleidsplan kent twee fasen.

Fase 1

Service op grondstoffen verhogen (serviceprikkel)

- de komst van een PMD-rolcontainer voor de laagbouw
- betere scheidingsmogelijkheden voor de hoogbouw (GFT-cocon)
- milieuparkjes opwaarderen
- containers voor luiers en kleine elektrische apparaten

Service op restafval verlagen (serviceprikkel)

- lagere frequentie inzameling restafval

Fase 2

Tariefprikkel

Introductie variabele heffing vanaf 1 januari 2024

Onderdeel van het beleidsplan is een evaluatie in 2023. De evaluatie verschaft inzicht in waar we staan in de gemeente Bergen. Op basis van de evaluatie kan de gemeente aanvullende stappen nemen die samen met de tariefprikkel in 2024 worden ingevoerd.

TOELICHTING OP HET VOORSTEL

Per 1 januari 2024 start de gemeente Bergen met variabele heffing. Naast een (lager) vast tarief geldt vanaf dat moment een variabel tarief per aanbieding. In het beleidsplan is opgenomen:

Medio 2023 wordt een evaluatie uitgevoerd om te kijken waar we staan in de gemeente Bergen. Op basis van de evaluatie kan de gemeente aanvullende stappen nemen die samen met de tariefprikkel in 2024 wordt ingevoerd.

Het evaluatierapport is als bijlage bijgevoegd. Wij adviseren om gelijktijdig met de invoering van de tariefprikkel de inzamelfrequentie van de bakken aan huis vanaf 1 januari 2024 te verhogen van 52 naar 65 keer per jaar waarbij restafval 1x per 4 weken wordt opgehaald en PMD en GFT 1x per 2 weken altemnerend.

Toelichting

Stand van zaken Grondstoffenplan

Het in 2021 vastgestelde beleidsplan Van Afval naar Grondstof gaat uit van een aanpak in twee fases. Na de vaststelling van het plan hebben onze inwoners de beschikking gekregen over meer en betere scheidingsmogelijkheden (Fase 1). Sinds januari 2022 hebben inwoners in de laagbouw een PMD-rolcontainer bij huis. In 2023 zijn er bijna 150 verzamelcontainers bijgekomen in de gemeente. Het gaat hierbij om rest-containers en GFT-cocons voor de hoogbouw en papier-, textiel- en luicontaineren voor alle inwoners als aanvulling op de milieuparkjes. De parkjes zijn ook opgewaardeerd met cocons voor kleine elektrische apparaten (KEA). Verspreid over de gemeente zijn 57 ondergrondse containers voor restafval aanwezig die beschikken over een 60 liter en 30 liter trommel.

De nieuwe inzamelmiddelen uit Fase 1 zijn nodig voor een voortvarende start in Fase 2: de fase waarin Bergen start met de tariefprikkel. De inwoners zijn in staat om grondstoffen goed te scheiden en zo hun restafval te verminderen.

Aanvullend bereidt de gemeente een aantal maatwerkregelingen en instrumenten voor. De volgende acties staan gepland voor de startdatum van het variabel tarief:

- Maatwerk voor medisch afval, minima en mensen met een lichamelijke beperking
- Communicatiecampagne variabele heffing
- Controle en sturing met de middelen zwerfafvalmonitor, sorteeranalyses en inwonertevredenheidsonderzoek
- PMD-campagne om het aantal stoorstoffen in PMD terug te dringen

Evaluatie Resultaten Grondstoffenplan

Eén van de maatregelen in de laagbouw is de komst van een rolcontainer voor PMD bij huis per 1 januari 2022. Dit leidde tot een prachtig eerste resultaat. De inwoners bieden meer dan 30% minder restafval aan, en bijna drie keer zoveel PMD dan in 2021. Hiermee is de gemeente Bergen heel goed op weg naar de doelstellingen.

Voorstel: aansluiten bij de buurgemeenten met nieuwe inzamelfrequentie

In de buurgemeenten Uitgeest, Castricum en Heiloo zijn de maatregelen uit plan Van Afval naar Grondstof in 2020 en 2021 ingevoerd. De BUCH heeft het aanbodgedrag in deze gemeenten al enige jaren gemeten. We zien de volgende ontwikkelingen als gevolg van de invoering van tariefprikkel:

- In alle gemeenten zetten de inwoners de PMD en de GFT container bijna elke keer aan de weg
- 's zomers bieden de inwoners de GFT container vaker ter inzameling aan dan 's winter.
- De uitkomsten van de inwonerenquête in de UCH gemeenten is als volgt
 - o De inwoners geven aan dat zij hun GFT container vaker willen aanbieden
 - o De inwoners geven aan dat zij hun PMD container minimaal gelijk willen houden, maar bij voorkeur ook vaker willen aanbieden
 - o De inwoners geven aan dat ze de restafvalcontainer ook minder vaak kunnen aanbieden

Samen met de gemeenten in de BUCH hebben we een nieuwe frequentie ontwikkeld die aansluit op de [door betere afvalscheiding] veranderende behoeften en wensen van onze inwoners. Deze frequentie sluit ook goed aan op de situatie in Bergen.

De nieuwe frequentie is:

- Rest 1x per 4 weken
- GFT 1x per 2 weken
- PMD 1x per 2 weken

	Aantal aanbiedmogelijkheden (p/lj)	
	Heden	Voorstel
Rest	17	13
GFT	17	26
PMD	17	26

Dit betekent dat inwoners voortaan 65 keer per jaar hun afval kunnen aanbieden. In de huidige situatie komt de inzameldienst 52 keer langs. De inwoners krijgen met het voorstel op jaarbasis **13 extra aanbiedmomenten** ten opzichte van de huidige situatie.

De andere drie gemeenten hebben inmiddels ingestemd met de nieuwe inzamel frequentie.

Wij adviseren Bergen aan te haken bij de wijziging in de frequentie gelijktijdig met de invoering van de tariefprikkel

De resultaten vragen om deze versnelling:

- Ten opzichte van voor de komst van de PMD-container wordt er veel meer PMD en veel minder fijn-restafval aangeboden door onze inwoners. Na een dip in 2022 door droogte neemt de hoeveelheid ingezameld GFT weer toe. Per 1 januari 2024 betalen de inwoners een variabel tarief per inworp/aanbieding van het restafval. We verwachten dat de hoeveelheid restafval hierdoor nog meer gaat dalen, en de gescheiden stromen verder zullen toenemen.
- De inwoners vragen om deze versnelling. De organisatie staat in contact met onze inwoners. Geregeld ontvangen we meldingen met de strekking dat men meer capaciteit op PMD en met name GFT wenst. De behoefte aan extra inzameling van GFT speelt vooral in de zomermaanden als de temperaturen hoger liggen. De organisatie verschaft goede tips over hoe stank en overlast voorkomen kan worden. Dat doet zij door persoonlijk contact en berichtgeving in de gemeentekrant. De tips helpen, maar de inwoners willen liever dat het GFT vaker wordt opgehaald.
- De hoeveelheid GFT verhoudt zich niet met de huidige frequentie van 1x per drie weken. Daarmee ontstaat met name in de zomerperiode een logistieke uitdaging. De voertuigen hebben een wettelijke maximale beladingsgraad. Om hierbinnen te blijven rijdt de BUCH nu vaker naar de verwerker om te lossen. Dit conflicteert met de tijd die nodig is voor het rijden van de routes. Door het aanpassen van de frequenties is er meer ruimte om met name het zware GFT in te zamelen¹.

Een pijler van het beleidsplan is dat de gemeente Bergen de service op grondstoffen verhoogt en de service op restafval verlaagt (serviceprikkel). Het natuurlijke moment is aangebroken om hierin de volgende stap te zetten.

¹ Indien de gemeente niet kiest voor een frequentiewijziging betekent dit dat er op deze GFT routes wegens deze wettelijke verplichting extra capaciteit nodig is, en er dus ook voor de bestaande dienstverlening extra geld nodig is.

Snoeikorven

Om de inwoners te ondersteunen zet de BUCH ieder voorjaar en ieder najaar korven in de wijk. In het voorjaar zijn de korven ondersteunend aan de GFT inzameling aan huis en mogen inwoners hier hun snoeiafval ingooien, en in het najaar zijn de korven bedoeld voor het bladafval van de bomen aan de openbare weg, en die in de eigen tuin.

Een evaluatie van de korven-maatregel is aanwezig als bijlage. Na het eerste jaar moeten we concluderen dat dit dubbel gebruik van de korven minder goed uitpakt dan gehoopt;

- Inwoners vinden het verwarrend dat een korf in het voorjaar uitsluitend voor snoeimateriaal gebruikt mag worden en in het najaar juist alleen voor blad. Dit zorgt ervoor dat de vervuiling in de korf in het najaar te groot is om het als blad te laten verwerken,
- Door het harde uitstekende materiaal is ontstaat er regelmatig schade aan korven
- De snoeikorven worden regelmatig benut door commerciële partijen; waardoor de inwoners van Bergen betalen voor bedrijfsmatig afval

Daarom hebben we besloten om voortaan alleen nog in het najaar korven te plaatsen met een duidelijke boodschap dat er alleen bladafval in mag. De wijziging van de frequentie biedt inwoners de mogelijkheid om bijna 50% meer snoeival in de rolcontainer aan te bieden. Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan om snoeiafval aan huis te laten ophalen of het weg te brengen naar de milieustraat. De bladkorven in het najaar blijven we plaatsen.

DOOR HET COLLEGE OVERWOGEN ALTERNATIEVEN

- Rest 1x per 4 weken
- GFT 1x per 2 weken
- PMD 1x per 4 weken

Bij deze variant blijft het totaal aantal aanbiedmomenten gelijk aan de huidige situatie, maar gaat het aantal keer dat de inwoner de stromen rest en PMD aan kan bieden naar beneden. Eén keer per vier weken in de gelegenheid zijn om PMD aan te bieden is weinig. De PMD-container is de meest populaire container het aanbiedgedrag in aanmerking genomen.

Ervaringen vanuit de UCH (inwonerenquête) geven aanleiding om PMD-frequentie minimaal op niveau te houden en niet terug te brengen. De gemeente Alkmaar is van deze frequentie afgestapt. Ook Heerhugowaard is overgegaan op een PMD inzameling van één keer per twee weken. Het college heeft negatief advies ontvangen over dit alternatief.

REGIONALE SAMENWERKING EN COULEUR LOCALE

In de gemeenten Uitgeest, Castricum en Heiloo is in 2019 een vergelijkbaar beleid vastgesteld. De buurgemeenten lopen iets voor op Bergen. In de drie andere BUCH gemeenten is de tariefprikkel in 2021 ingevoerd. De gemeenten hebben begin dit jaar een inwonersonderzoek en een evaluatie uit laten voeren. Hoofdstuk 5 van het evaluatierapport in de bijlage gaat in op de UCH-bevindingen. De bevindingen betreffen we bij de introductie van de tariefprikkel in de gemeente Bergen.

De raden van Uitgeest en Castricum hebben unaniem gekozen voor wijziging van de frequentie per 1 januari 2024. In Heiloo heeft met ruime meerderheid van de raad voor het voorstel gestemd.

RISICO'S

Geen.

FINANCIËN

De verandering in de aanbiedmogelijkheden kost € 6,81 per huishouden. Uitgedrukt in het tarief voor een meerpersoonshuishouden (€ 370, 2022) betekent dit een verhoging van bij benadering 2% als gevolg van deze maatregel. Om de service in Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo uit te kunnen voeren worden er twee zijladers aangeschaft. Om deze te bemannen worden 5fte aangesteld.

In de calculatie is rekening gehouden met de derving van een deel inkomsten uit variabele heffing, immers inwoners gaan minder restafval overhouden. Voordelig is dat de verwerkingskosten voor restafval afnemen. Het laten verwerken van GFT is aanzienlijk goedkoper. Door te stoppen met de inzameling van de snoeikorven in het voorjaar wordt er een besparing gerealiseerd.

In bijgevoegde begrotingswijziging zijn de extra benodigde kosten ter dekking van de frequentieverhoging verwerkt op grootboeknummer 6730000 (huishoudelijk afval). De verhoging zorgt voor een extra overheveling naar de BUCH administratie van € 152.509. Echter, zoals hierboven weergegeven, leidt het mede tot een besparing in de restafval (€ 30.285). Daarnaast zorgt het niet meer beschikbaar stellen van de snoeikorven tot een voordeel van jaarlijks € 20.000.

We stellen u voor de budgetten Personeel en wagenpark BUCH over te hevelen van de gemeente Bergen naar de BUCH omdat het personeel en het wagenpark in de BUCH begroting zitten.

Kosten BUCH (inclusief Bergen)	2024	2025	2026	2027
Huurkosten afval	€ 70.000	€ -	€ -	€ -
Kapitaalslasten 2 zijladers	€ -	€ 63.200	€ 63.200	€ 63.200
5 fte (inclusief overhead)	€ 313.000	€ 324.500	€ 336.500	€ 349.000
Verzekering 2 zijladers	€ 6.000	€ 6.100	€ 6.200	€ 6.300
Brandstof 2 zijladers	€ 38.000	€ 38.800	€ 39.600	€ 40.400
Opstal	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
Onderhoud	€ 53.000	€ 54.100	€ 55.200	€ 56.300
Totaal	€ 482.500	€ 489.200	€ 503.200	€ 517.700

Verdeling kosten inclusief Bergen	2024	2025	2026	2027
Kosten Bergen	€ 152.509	€ 154.627	€ 159.052	€ 163.635
Kosten Uitgeest	€ 57.532	€ 58.331	€ 60.000	€ 61.729
Kosten Castricum	€ 161.107	€ 163.344	€ 168.019	€ 172.860
Kosten Heiloo	€ 111.352	€ 112.899	€ 116.130	€ 119.476
Totaal	€ 482.500	€ 489.200	€ 503.200	€ 517.700

Hieronder ziet u de jaarlijkse extra kosten voor de gemeente Bergen.

Kosten Bergen	2024	2025	2026	2027
Kosten bijdrage BUCH	€ 152.509	€ 154.627	€ 159.052	€ 163.635
Besparing snoeikorven	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000
Besparing verwerkingskosten restafval	€ -30.285	€ -30.285	€ -30.285	€ -30.285
Kosten maatregel Bergen	€ 102.224	€ 104.342	€ 108.767	€ 113.350

Bij de tariefberekening afvalstoffenheffing die in de begroting 2024 en bij de belastingverordening aan uw raad wordt voorgesteld is rekening gehouden met de extra kosten als gevolg van deze maatregel. Op basis van het budgetrecht is het aan de raad om de financiële middelen voor deze vervolgstap ter beschikking te stellen.

DUURZAAMHEID

Dit voorstel is in overeenstemming met de duurzame ambities van de gemeente Bergen.

PARTICIPATIE

De inzameldienst ontvangt signalen, zoals melding en vragen, waaruit blijkt dat een verhoogde inzet op de grondstoffen PMD en met name GFT door veel inwoners gewenst wordt. De behoefte aan extra inzameling van GFT speelt vooral in de zomermaanden als de temperaturen hoger liggen. De organisatie verschaft goede tips over hoe stank en overlast voorkomen kan worden. Dat doet zij door persoonlijk contact en berichtgeving in de gemeentekrant. De tips helpen, maar de inwoners prefereren een verhoging van de service op GFT.

UITVOERING, PLANNING EN ORGANISATIE

Communicatie

Variabele heffing

We maken gebruik van offline en online communicatiemiddelen van de gemeente Bergen. Offline middelen zoals folders, de gemeentepagina van het huis-aan-huisblad en advertenties in de lokale kranten worden gecombineerd met online communicatiemiddelen zoals de website van de gemeente Bergen, de Mijn Afvalzaken-app en website en de sociale media. Persoonlijk contact vindt plaats door afvalcoach-advies en informatiebijeenkomsten.

We zijn in september 2023 gestart met de communicatiecampagne. De campagne duurt tot en met het eerste kwartaal van 2024.

Frequentiewijziging

De gemeente zorgt voor tijdige en duidelijke communicatie zodat inwoners goed worden geïnformeerd over het nieuwe ophaalschema.

- Bericht gemeentepagina over genomen besluit
- Aankondiging nieuw ophaalschema bij de start op socials, gemeentewebsite en de app Mijn Afvalzaken.
- De eerste paar weken elke week een aankondiging op de voorpagina van de lokale krant. Boodschap: 'Let op: deze week halen we [afvalstroom] op, volgende week [afvalstroom]

Planning

Variabele heffing

- Start 1 januari 2024

De organisatie vervolgt de voorbereidingen. In Q4 wordt de afvalstoffenheffingsverordening aan uw raad voorgelegd. Gelijktijdig wordt de regeling medisch afval ter besluitvorming aangeboden.

De in de evaluatie gepresenteerde middelen ter controle en sturing worden georganiseerd: zwerfafvalmonitor, sorteeraanlyse en klanttevredenheidsonderzoek. Het stelt de gemeente in staat effect te meten en te sturen nadat alle maatregelen ingevoerd en geland zijn.

Inwoners worden richting 1 januari en daarna goed meegenomen in de veranderingen.

Frequentiewijziging

- Start 1 januari 2024

Om per 1 januari 2024 te kunnen starten met de nieuwe inzamelfrequentie is voldoende voorbereidingstijd nodig. Er moet personeel en materieel georganiseerd worden en inwoners moeten geïnformeerd worden. Na besluitvorming over de frequentie gaat de inzameldienst direct aan de slag met de voorbereiding. Doel is een soepele overgang naar de nieuwe frequentie per 1 januari 2024. De inwoners van de gemeente Bergen daarin meenemen is een belangrijk onderdeel van de opgave.

Dat start variabele heffing en start frequentiewijziging samenvallen aan de start van het nieuwe kalenderjaar draagt bij aan de duidelijkheid voor inwoners.

BIJLAGEN

- Evaluatie in opmaat naar variabele heffing
- Evaluatie korven-maatregel
- Begrotingswijziging

ACHTERLIGGENDE DOCUMENTEN

- Beleidsplan 'Van Afval naar Grondstof' gemeente Bergen
- Evaluatie 'Van Afval naar Grondstof' Uitgeest, Castricum, Heiloo

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen

mr. M.N. (Martijn) Schroor
secretaris

L.Hj. (Lars) Voskuil
burgemeester